Perustuslakivaliokunta

Torstai 29.6.2017 klo 9.00—11.40

Läsnä
puheenjohtaja Annika Lapintie vas
varapuheenjohtaja Tapani Tölli kesk
jäsen Maria Guzenina sd (1, 2, 3, 5, 6, 7) (4 osittain)
jäsen Anna-Maja Henriksson r (1, 2, 3, 5, 6, 7) (4 osittain)
jäsen Hannu Hoskonen kesk
jäsen Ilkka Kantola sd
jäsen Kimmo Kivelä uv (1, 2, 3, 5, 6, 7) (4 osittain)
jäsen Antti Kurvinen kesk
jäsen Jaana Laitinen-Pesola kok
jäsen Markus Lohi kesk (1, 2, 3, 5, 6, 7) (4 osittain)
jäsen Leena Meri ps (1, 2, 3) (4 osittain)
jäsen Outi Mäkelä kok (5, 6, 7) (4 osittain)
jäsen Ville Niinistö vihr
jäsen Ulla Parviainen kesk
jäsen Wille Rydman kok
jäsen Ville Skinnari sd
varajäsen Markku Eestilä kok (1, 2, 3, 6, 7) (4 osittain)
varajäsen Maarit Feldt-Ranta sd (5, 6, 7) (4 osittain)
varajäsen Mats Löfström r
varajäsen Ben Zyskowicz kok (1, 2, 3, 5, 6, 7) (4 osittain)

Sihteerit
valiokuntaneuvos Matti Marttunen
valiokuntaneuvos Mikael Koillinen
valiokuntaneuvos Liisa Vanhala

1. Nimenhuuto

Toimitettiin nimenhuuto. Läsnä oli 17 jäsentä.

2. Päätösvaltaisuus

Kokous todettiin päätösvaltaiseksi.

3. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi valtion virkamieslain muuttamisesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 77/2017 vp

Asia on saapunut perustuslakivaliokuntaan lausunnon antamista varten. Lausunto on annettava hallintovaliokunnalle.

Valiokunta hyväksyi asiantuntijasuunnitelman. Päätettiin kutsua kuultaviksi valtiovarainministeriön, oikeusministeriön ja oikeuskanslerinviraston edustajat, professori (emeritus) Heikki Kulla, professori Olli Mäenpää ja professori Veli-Pekka Viljanen.

4. Hallituksen esitys eduskunnalle maakuntien perustamista ja sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen uudistusta koskevaksi lainsäädännöksi sekä Euroopan paikallisen itsehallinnon peruskirjan 12 ja 13 artiklan mukaisen ilmoituksen antamiseksi
Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi asiakkaan valinnanvapaudesta sosiaali- ja terveydenhuollossa sekä valtiontalouden tarkastusvirastosta annetun lain 2 §:n muuttamisesta
Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sosiaali- ja terveyspalvelujen tuottamisesta
Hallituksen esitys eduskunnalle maakuntien perustamista ja sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen uudistusta koskevaksi lainsäädännöksi sekä Euroopan paikallisen itsehallinnon peruskirjan 12 ja 13 artiklan mukaisen ilmoituksen antamiseksi annetun hallituksen esityksen (HE 15/2017 vp) täydentämiseksi maakuntien rahoitusta koskevien ja eräiden muiden säännösten osalta
Hallituksen esitys eduskunnalle maakuntien perustamista ja sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen uudistusta koskevaksi lainsäädännöksi sekä Euroopan paikallisen itsehallinnon peruskirjan 12 ja 13 artiklan mukaisen ilmoituksen antamiseksi annetun lain hallituksen esityksen (HE 15/2017 vp) täydentämisestä Ahvenanmaan rahoitusasemaa koskevien säännösten osalta

Hallituksen esitys HE 15/2017 vp
Hallituksen esitys HE 47/2017 vp
Hallituksen esitys HE 52/2017 vp
Hallituksen esitys HE 57/2017 vp
Hallituksen esitys HE 71/2017 vp
Esityslistan liite HE_15_2017_lausuntoluonnos_26062017.pdf PeVP 65/2017 vp, A 3

Valiokunta hyväksyi käsittelyn pohjaksi 26.6.2017 jaetun lausuntoluonnoksen.

Jatkettiin yksityiskohtaista käsittelyä. Keskiviikkona 28.6.2017 auki jääneitä kappaleita koskien oli jaettu sihteeristön valmistelemat muistiot, A ja B 4.

Kappaleen 119 kaksi viimeistä virkettä päätettiin muuttaa kuulumaan seuraavasti: ”Vaikuttamistoimielimiä voi näin ollen luonnehtia neuvoa-antaviksi toimielimiksi, joiden asema maakunnassa saattaa jäädä vähäiseksi ja joiden luonne ei ole omiaan korvaamaan ruotsinkielisen väestönosan osallistumismahdollisuuksien heikkenemistä. Perustuslakivaliokunta huomauttaa, että vaikuttamistoimielintä olisi perusteltua kielellisten oikeuksien ja perustuslain 14 §:n 4 momentin mukaisten osallistumisoikeuksien vuoksi vahvistaa lautakunnan kaltaiseksi toimielimeksi.”

Kappale 139 päätettiin hyväksyä 26.6. jaetun lausuntoluonnoksen mukaisena.

Kappaleen 150 kohdalla ed. Zyskowicz ehdotti ed. Mäkelän kannattamana, että kappaleeseen lisättäisiin seuraava teksti: ”Asiantuntijat pitävät toteuttamisaikataulua epärealistisena ja uudistuksen voimaantulon vaiheistamista välttämättömänä. Asiantuntijat epäilivät myös hallituksen esitykseen sisältyvän vaikutusarvioinnin realistisuutta”.

Ed. Niinistö ehdotti ed. Skinnarin kannattamana, että kappaleeseen 150 lisättäisiin seuraava teksti: ”Palvelujen yhdenvertaisen saatavuuden kannalta asiantuntijat esittivät arvioita, joiden mukaan ehdotus voi jopa lisätä eriarvoisuutta. Yhdenvertaisuusongelmat liittyisivät ennen kaikkea paljon ja monimuotoisia palveluja tarvitsevien asemaan. Vaikutukset sotepalvelujen saatavuuteen johtaisivat myös erotteluun alueellisesti ja asiakasryhmien välillä. Sote-palvelujärjestelmästä tulisi asiantuntija-arvioiden mukaan aikaisempaa vaikeampi ja monimutkaisempi hallita, ja maakunnan tosiasialliset mahdollisuudet valvoa ja ohjata sote-keskusten ja asiakassetelipalvelujen tuottajien toimintaa ja toiminnan laatua jäisivät käytännössä heikoiksi. Asiantuntijat pitivät toteuttamisaikataulua epärealistisena ja uudistuksen voimaantulon vaiheistamista välttämättömänä. Asiantuntijat epäilivät hallituksen esitykseen sisältyvän vaikutusarvioinnin realistisuutta.”

Ehdotuksista äänestettiin vastakkain.

Äänin 8—4, 5 tyhjää, ed. Niinistön ehdotus hyväksyttiin.

Kappaleen 156 viimeinen virke päätettiin muuttaa kuulumaan seuraavasti: ”Perustuslakivaliokunta huomauttaa, että vaikka mainitun kaltaiset kysymykset eivät lähtökohtaisesti koske ehdotetun kokonaisuuden perustuslainmukaisuutta, voivat ne tietyissä tilanteissa johtaa perustuslainmukaisuusongelmiin, jos niiden vuoksi perusoikeuksien toteutuminen vaarantuu.”

Kappale 165 päätettiin muuttaa kuulumaan seuraavasti: ”Perustuslakivaliokunnan mielestä on ongelmallista, että ehdotusta perustellaan yhdenvertaisuuden lisäämisellä sekä palveluiden saatavuuden ja laadun parantamisella, mutta samaan aikaan hallituksen esityksessä todetaan, että vaikutukset voivat jakautua alueellisesti epätasaisesti (ks. esim. valinnanvapauslakiehdotuksen s. 82 ja 279). ”

Kappaleen 173 toinen, kolmas ja neljäs virke päätettiin muuttaa kuulumaan seuraavasti: ”Valinnanvapauslakiehdotuksen 81 §:n mukaan maakunnan on sinänsä varauduttava ennalta turvaamaan asukkaidensa riittävät sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut siltä varalta, että suoran valinnan palvelun tuottajien tai asiakassetelipalvelun tuottajien palveluja ei ole markkinoilla maakunnan asukkaiden kohtuudella saavutettavissa. Perustuslakivaliokunnan mielestä markkinapuutetilanteen toteamismenettely valinnanvapauslakiehdotuksen 43 §:ssä on kuitenkin hallinnollisesti varsin raskas menettely siihen nähden, että kyse on tilanteesta, jossa yksittäinen potilas tai asiakas ei saa tarvitsemaansa palvelua. Lisäksi 81 §:n sanamuodosta tai perusteluista ei tarkemmin ilmene, miten maakunta voisi varautumisvelvollisuuden täyttää.”

Kappaleen 191 ensimmäinen virke päätettiin muuttaa kuulumaan seuraavasti: ”Ehdotettu sääntely ei kuitenkaan erityisesti palveluiden yhtiöittämisvelvollisuudesta ja valinnanva-

pauden toteuttamisaikataulusta johtuen turvaa perustuslain 6 §:n 1 ja 2 momentin, 19 §:n 3 momentin ja 22 §:n mukaisesti valtakunnallisesti yhdenvertaisella tavalla oikeutta riittäviin sosiaali- ja terveyspalveluihin.” ja viimeinen virke kuulumaan seuraavasti: ” Muutokset ovat edellytyksenä sille, että valinnanvapauslakiehdotus voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisjärjestyksessä.”

Kappaleen 192 toinen virke päätettiin muuttaa kuulumaan seuraavasti: ”Kun uudistus ei valiokunnan mielestä esitetyssä toteutusaikataulussa riittävällä varmuudella toteuta eri väestöryhmien yhdenvertaista kohtelua ja heidän tosiasiallisia mahdollisuuksiaan saada perusoikeuksien toteutumisen kannalta välttämättömiä palveluja, valinnanvapauslakiehdotuksen 12 luvun voimaantuloa, siirtymäsäännöksiä ja käyttöönottoaikatauluja koskevaa sääntelyä ei perustuslakivaliokunnan mielestä voida säätää ehdotetussa muodossa.”

Kappaleen 193 ensimmäinen virke päätettiin muuttaa kuulumaan seuraavasti: ”Perustuslakivaliokunta katsoo lisäksi, että nyt ehdotetun laajuisen valinnanvapausmallin käyttöönoton on syytä tapahtua vaiheittain.”

Kappaleen 267 kolmas virke päätettiin muuttaa kuulumaan seuraavasti: ”Perustuslakivaliokunta pitää puutteena sitä, ettei säännöksessä tai sen perusteluissa ole tehty selkoa siitä, miten valiokunnan lausunnossa edellytetty kielellisten oikeuksien käytännön toteutuminen turvataan.” Lisäksi kappaleen loppuun päätettiin lisätä seuraavat virkkeet: ”Sosiaali- ja terveysvaliokunnan tulee vielä — tarvittaessa valtioneuvostolta pyydettävän lisäselvityksen valossa — varmistua kielellisten oikeuksien toteutumiseksi tarvittavien toimenpiteiden riittävyydestä. Perustuslakivaliokunta painottaa erityistä tarvetta ryhtyä edellä kuvattujen kaltaisiin ratkaisuihin kielellisten oikeuksien toteutumiseksi käytännössä.”

Kappaleen 328 viimeinen virke päätettiin muuttaa kuulumaan seuraavasti: ”Valiokunnan käsityksen mukaan valinnanvapauslakiehdotuksen mukaisten palvelujen tuottamiseen liittyvät sopimusriidat ovat yleensä pääosin sellaisia hallintosopimukseen perustuvia ja julkisoikeudelliseen oikeussuhteeseen kohdistuvia oikeusriitoja, jotka voidaan käsitellä hallintoriita-asiana hallinto-oikeudessa.”

Kappaleen 332 alkuun päätettiin lisätä virke: ”Taloudellinen järjestelmä Ahvenanmaan ja valtakunnan välillä perustuu siihen, että valtionverot kannetaan maakunnassa samojen perusteiden mukaan kuin muualla maassa.”

Kappaleen 339 loppuun päätettiin lisätä virkkeet: ”Ahvenanmaan maakuntavähennyksessä on kyse valtion verotuksen laajaan muutokseen liittyvästä korjauksesta. Vaikka vähennys on sinänsä verolainsäädännössä vakiintunut ilmaisutapa, olisi perusteltua, että Ahvenanmaan maakuntavähennyksen luonne korjauksena näkyisi myös säädöstekstissä vähennyksestä käytetyssä nimityksessä.”

Kappaleen 350 ensimmäinen virke päätettiin poistaa.

Kappaleen 354 ensimmäinen virke päätettiin muuttaa kuulumaan seuraavasti: ”Perustuslakivaliokunta pitää käsillä olevassa tilanteessa välttämättömänä, että valinnanvapauslaki-

esityksen muutokset valmistellaan valtioneuvostossa noudattaen hyvän lainvalmistelutavan vaatimuksia ja että hallitus antaa tältä osin täydentävän tai kokonaan uuden hallituksen esityksen.”

Kappaleeseen 357 päätettiin lisätä uusi virke kappaleen ensimmäisen virkkeen jälkeen seuraavasti: ”Valiokunta pitää asiakkaiden valinnanmahdollisuuksien laajentamista erittäin merkityksellisenä ihmisten itsemääräämisoikeuden kannalta ja pitää itsemääräämisoikeuden vahvistamista lainsäädännön keinoin perusteltuna (ks. myös PeVL 15/2015 vp, s. 3).”

Hallituksen esitystä HE 47/2017 vp koskeva ponsi hyväksyttiin 26.6.2017 jaetun lausuntoluonnoksen mukaisena.

Lisäksi todettiin, että sihteeri tekee hyväksyttyihin kappaleisiin tarvittavat tekniset korjaukset.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä valiokunta hyväksyi lausuntoluonnoksen muutettuna.

Valiokunta päätti yksimielisesti pitää käsittelyä asian ratkaisevana käsittelynä.

Asian käsittely valiokunnassa on päättynyt.

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi pelastustoimen järjestämisestä

Hallituksen esitys HE 16/2017 vp
Valiokunnan lausuntoluonnos Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi pelastustoimen järjestämisestä A 5

Sihteeri esitteli lausuntoluonnoksen.

Valiokunta kävi yleiskeskustelun.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä ed. Zyskowicz ehdotti, että valiokunnan perustelujen kappaleen 7 viimeinen virke poistetaan. Ehdotus raukesi kannattamattomana.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä valiokunta hyväksyi lausuntoluonnoksen sellaisenaan.

Valiokunta päätti yksimielisesti pitää käsittelyä asian ratkaisevana käsittelynä.

Asian käsittely valiokunnassa on päättynyt.

6. Muut asiat

Muita asioita ei ollut.

7. Seuraava kokous

Ilmoitettiin, että valiokunnan seuraava kokous on myöhemmin ilmoitettavana ajankohtana.

Pöytäkirjan vakuudeksi

Valiokuntaneuvos Matti Marttunen

Valiokuntaneuvos Liisa Vanhala